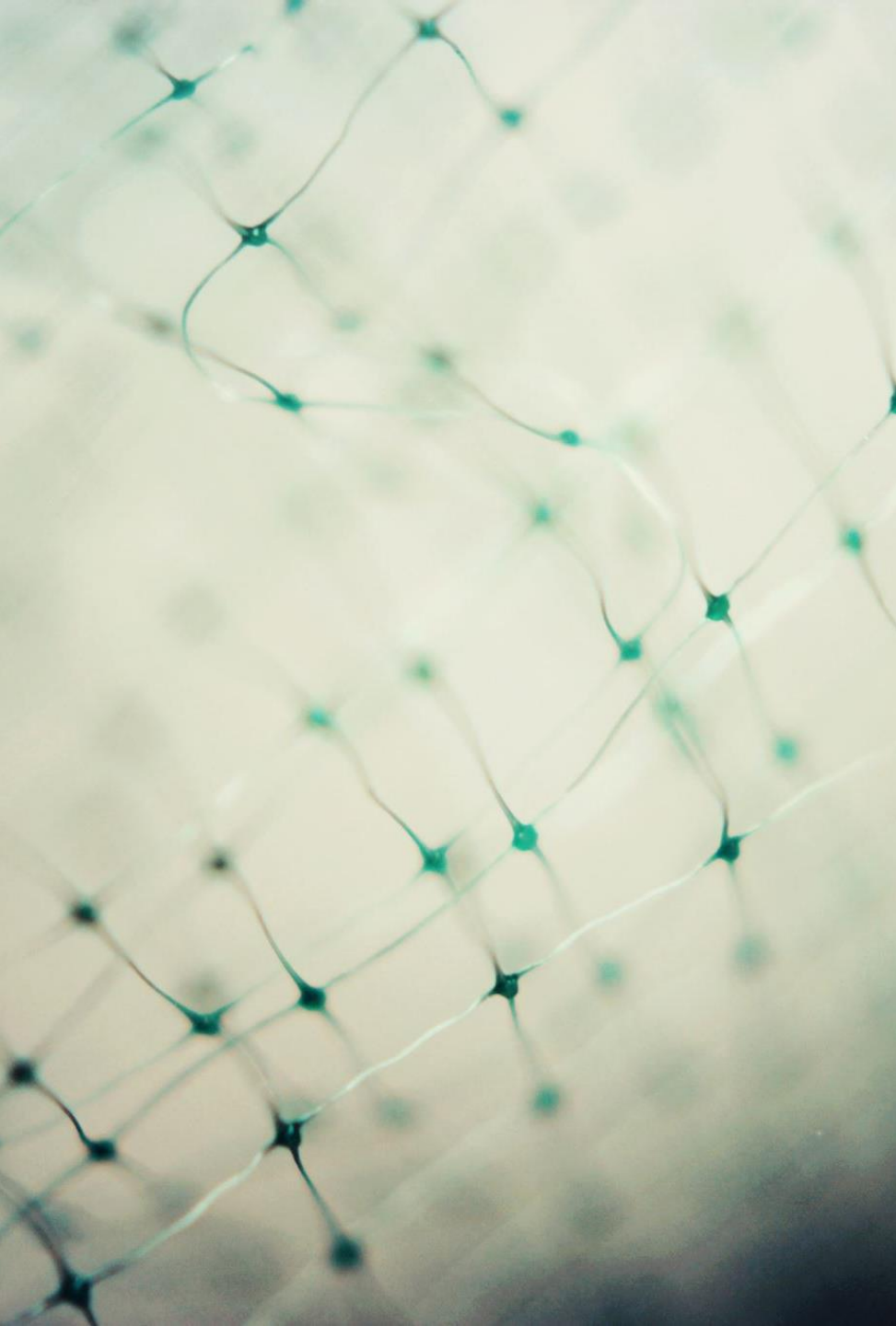

KRYZYS WOJENNY. DZIECI Z UKRAINY W POLSKICH SZKOŁACH – JAK TO SIĘ UDAJE?

Jacek Pyżalski

Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Fundacja Szkoła z Klasą

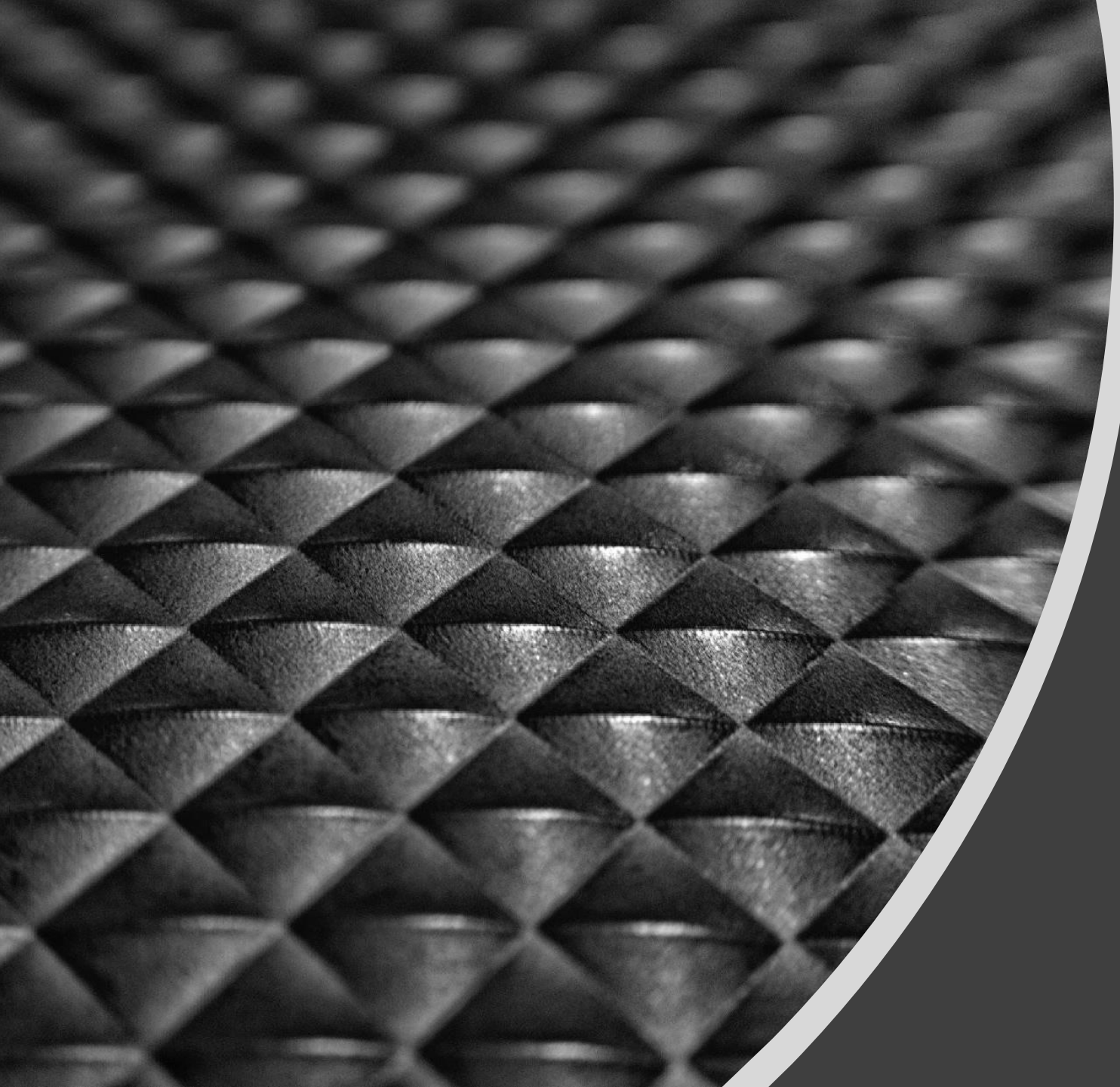

Kontekst

- Czy kryzys jako norma jest jeszcze kryzysem?
- *Żyjemy w świecie „licznych współczesnych kryzysów, wywierających na edukację wpływ bezpośredni lub pośredni, ale też niekiedy świadomie niedostrzeganych i pomijanych jako zbyt od edukacji odległych. Tymczasem współczesny świat to sieć naczyń połączonych, w którym w zasadzie wszystko jest ze wszystkim powiązane i konieczne jest dostrzeganie tych połączeń. Obecnie świat dotknięty jest wieloma kryzysami, z których do najważniejszych należy zaliczyć kryzys: ekologiczny, demograficzny, kulturowy, społeczny, intelektualny, edukacyjny (w tym kryzys uniwersytetów), energetyczny oraz bardzo prawdopodobny kryzys gospodarczy. Wspomnieć też trzeba o najbardziej współczesnym globalnym kryzysie związanym z rozszerzaniem się koronawirusa SARS-Cov-2, wywołującym chorobę o nazwie COVID-19.” (Morbitzer, 2020, s. 8)*

© Copyright John Slater and licensed for reuse Creative Commons Licence.

Nie tylko sam kryzys
się powtarza, ale
też to, jak o nim
mówimy i jak z nim
się mierzymy...

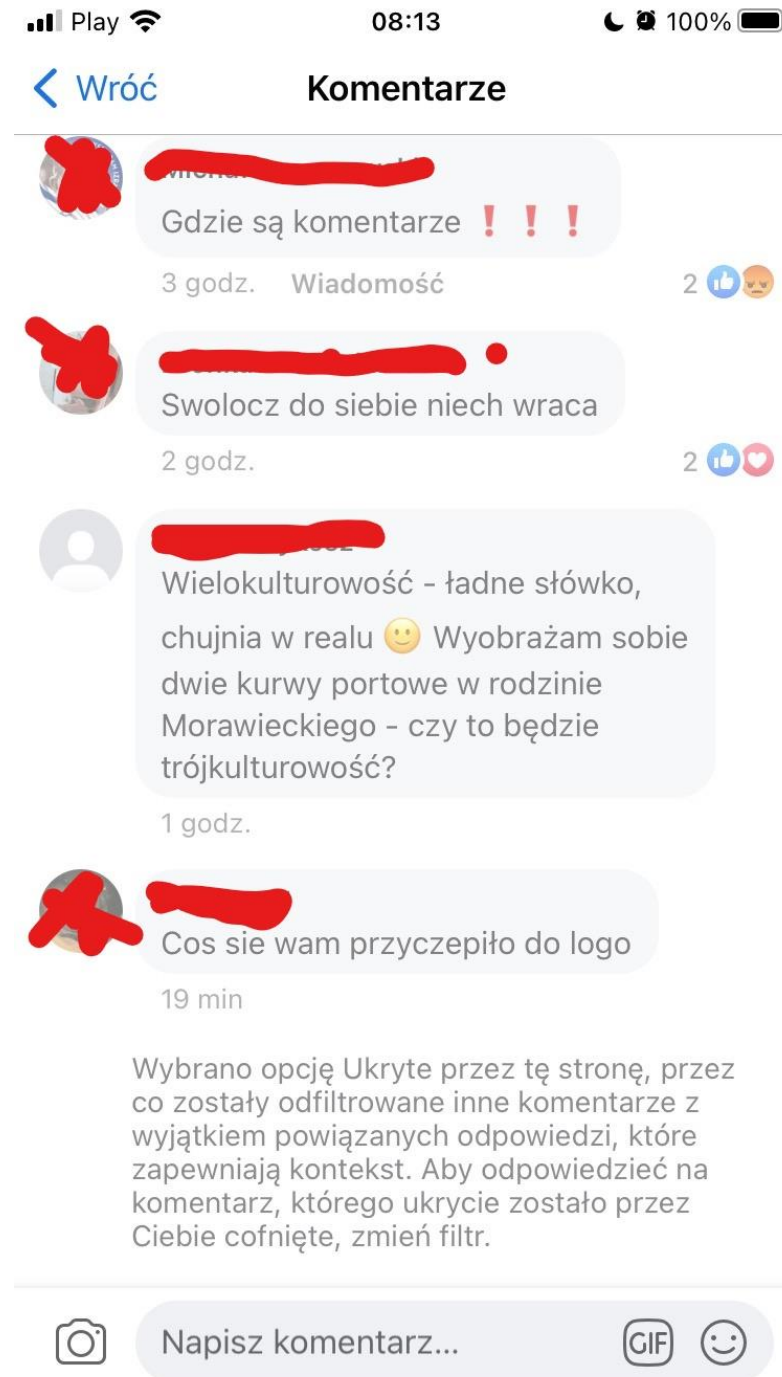
Dlaczego to istotne?

- Kryzys (zaraz po innych kryzysach i przed następnymi)
- Sytuacja bezprecedensowa – chociaż wiele elementów znanych
- Brak możliwości zastosowania standardowych rozwiązań lub konieczność dużej ostrożności w tym zakresie
- Sytuacja dynamiczna – wszelkie ustalenia mogą się dezaktualizować i szybko się dezaktualizują
- Konieczność działania z ograniczoną możliwością diagnozy i planowania
- Wpływ sytuacji na wszystkich młodych ludzi – nie tylko dzieci z Ukrainy
- Potrzeba dużej elastyczności i zróżnicowanie natężenia i treści wyzwań

Pytania, na które potrzebowaliśmy odpowiedzi

1. Jakie są wcześniejsze doświadczenia szkół i nauczycieli w pracy z dziećmi cudzoziemskimi (w tym z dziećmi z Ukrainy) i jak szkoły i nauczyciele są przygotowane do przyjmowania dzieci, które przybyły w wyniku wybuchu wojny?
2. Jak jest zorganizowany proces edukacji dzieci z Ukrainy, które przybyły w wyniku wojny, na poziomie lokalnym i konkretnych szkół?
3. Jak w ocenie nauczycieli kształtują się relacje między dziećmi, które wcześniej uczyły się w polskich szkołach, a dziećmi, które przybyły w wyniku wojny?
4. Jak w ocenie nauczycieli wygląda funkcjonowanie psychiczne dzieci, które przybyły w wyniku wybuchu wojny?
5. Jak w ocenie nauczycieli wyglądają relacje rodzin uczniów, które przybyły w związku z wojną, z rodzinami dzieci, które wcześniej uczyły się w polskich szkołach?
6. Jak w ocenie nauczycieli układa się współpraca szkół z rodzinami dzieci, które przybyły z Ukrainy w związku z wybuchem wojny?
7. Jakie aspekty pracy edukacyjnej z dziećmi, które przybyły w wyniku wybuchu wojny, są trudne dla nauczycieli polskich szkół?

Odbiór wyników badania

Ale...
poszedłem
za tym
głębiej...

Kto ściąga raport na Academia.edu

Co jest na profilach osób umieszczających komentarze?

Dezinformacja to nie tylko teoretyczny problem – potrzeba edukacji medialnej, ale nie tylko do nauki...

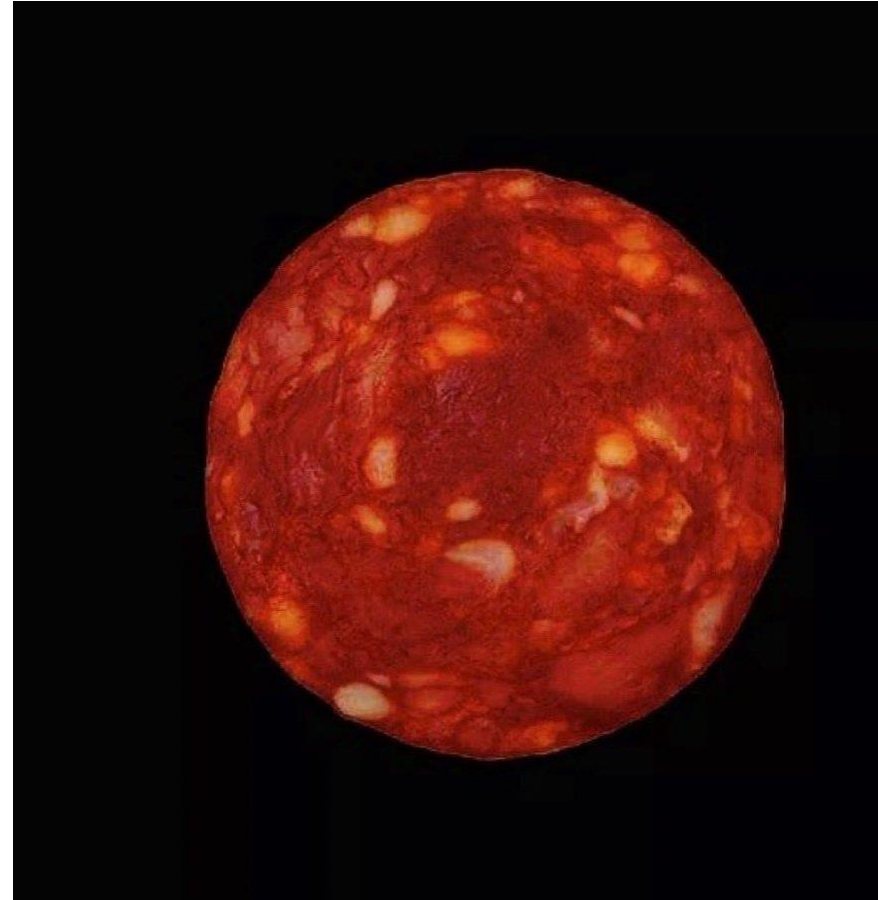
A to łatwe nie będzie (przykład wyniku, z drugiej fali badań ySkills)

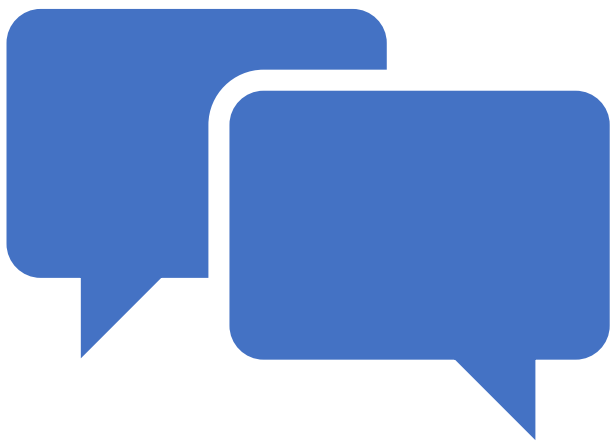
Wiem, jak sprawdzić, czy informacje znalezione w internecie są prawdziwe	Podzieliłem/am się informacjami, które później okazały się fake newsem (fałszywą informacją) (ostatni rok) ySkills			
	Ani razu	raz	Kilka razy	Częściej
Zdecydowanie o mnie	52%	13%	21%	4%
Raczej o mnie	42%	17%	24%	3%
Raczej nie o mnie	43%	5%	28%	7%
Zdecydowanie nie o mnie	50%	17%	10%	9%

Dezinformacja czasami wygląda tak, a czasami...

Proxima Salami

W związku z kilkoma komentarzami czuję się zmuszony wyjaśnić, że ten tweet przedstawiający rzekomą migawkę Proximy Centauri był formą rozrywki. Nauczmy się uważać na argumenty autorytetu (tweet E. Klein)

Ale też rozmowy, nie badania
z osobami pracującymi w
obszarze edukacji

A czasami tak...

-

Wincyj ukrów wincyj 67 ...

Lubię to! Odpowiedz 2 dni

↳ 1 odpowiedzi
-

W necie filmiki krążą z tego zdarzenia. "Prawdopodobnie obcokrajowcy" 🤔 no tak bo UA nie można napisać ...

Lubię to! Odpowiedz 2 dni 54

↳ 3 odpowiedzi
-

W normalny kraju byłoby napisane: Ukrainiec podejrzany o zabójstwo i poszukiwany. ...

Lubię to! Odpowiedz 2 dni 40

↳ 15 odpowiedzi

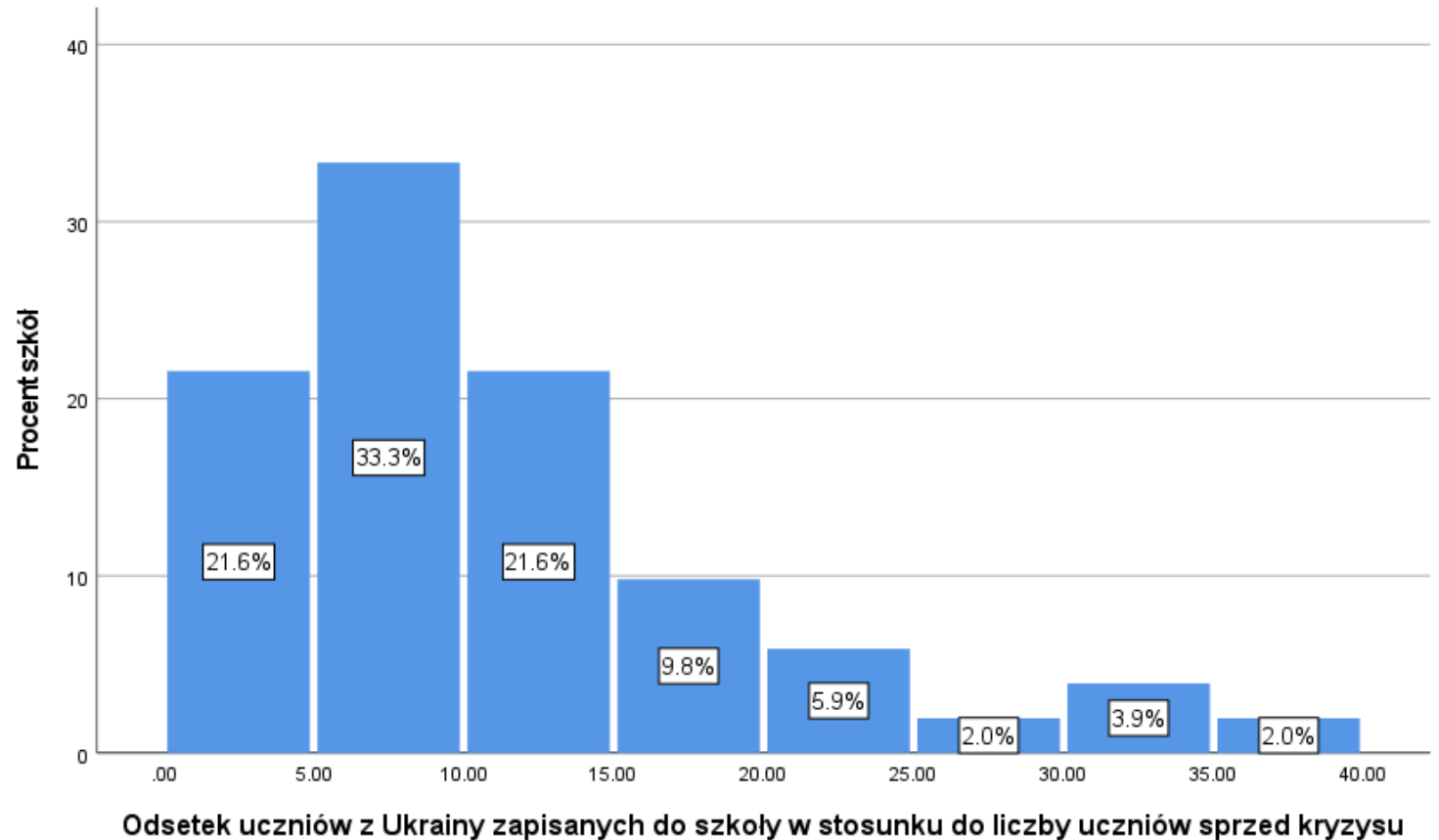
Jak badaliśmy w
Fundacji Szkoła z
Klasą (Pyżalski,
Łuczyńska, Kata,
Plichta, Poleszak,
2022) +
rekomendacje:
Autorzy+
Cieślikowska, Mróz,
Wójcik ?

Jak badało
Centrum
Edukacji
Obywatelskiej?
- ten sam
temat, inne
ujęcie

- **Centrum Edukacji Obywatelskiej (Tędziogalska, Walczak, Żelazowska-Kosiorek, 2022)** – badania jakościowe, 100 wywiadów przeprowadzonych w sześciu szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, goszczących uczniów – uchodźców z Ukrainy. W wywiadach brali udział ukraińscy i polscy uczniowie oraz ich rodzice, dyrektorzy, nauczyciele, szkolni pedagodzy
- i psychologowie, asystenci międzykulturowi, personel techniczny,
- przedstawiciele otoczenia szkoły

Mapa wyzwań – czynniki obiektywne+przykład z Podlasia

Organizacja pracy (FSzK)

	%
prowadzimy oddział przygotowawczy (jeden lub więcej) tylko dla dzieci Ukrainy	40,8
prowadzimy oddział przygotowawczy ogólnodostępny (jeden lub więcej) w grupie międzyszkolnej	1,4
prowadzimy oddział przedszkolny dla dzieci z Ukrainy	2,8
dzieci z Ukrainy zostały przyjęte do zwykłych klas	90,1

Mapa wyzwań – czynniki obiektywne (CEO, FSzK)

- Duża mobilność uchodźców
- Równoległa nauka w ukraińskim systemie nauki online
- Obie te sprawy niosą wiele głębszych problemów - frekwencja, nastawienie, stabilność zespołów klasowych

Doświadczenia nauczycieli

Okolo 1/3 badanych w ogóle nie pracowała wcześniej z dziećmi z innych kultur/krajów i z dziećmi z Ukrainy

Okolo 60% uczyło wcześniej niewiele takich dzieci.

Tylko 9% miało wcześniej doświadczenie z uczeniem wielu uczniów z innych krajów a 3% z Ukrainy

Co potwierdzają badania CEO?

Czynnikami ułatwiającymi aklimatyzację uczniów ukraińskich w pierwszym okresie były wcześniejsze doświadczenia szkoły w pracy z uczniem cudzoziemskim, posiadanie w kadrze osób mówiących po ukraińsku lub rosyjsku, wreszcie obecność ukraińskich uczniów z migracji przedwojennej. W przypadku braku doświadczeń, proces przyjmowania nowych uczniów miał charakter spontaniczny i zależał od kompetencji oraz motywacji pojedynczych nauczycieli (CEO, 2022)

Przykład z raportu CEO

Oni [uczniowie polscy] nie mogli się doczekać.

Każdy chciał mieć swojego Ukraińca. Wręcz się kłócili o to. Tyle mieli empatii. (CS IDI psych)

Warto podkreślić, że tego rodzaju narracje uczniów raczej były przez dorosłych traktowane jako wyraz troski i nie stanowiły okazji do rozmów na temat podmiotowości osób uciekających przed wojną (CEO).

Bariera komunikacyjna

- Ponad 87% nauczycieli nie zna j. ukraińskiego wcale lub zna go bardzo słabo (co setny dobrze lub bardzo dobrze) (FSzK)
- 1/3 nie zna j. rosyjskiego lub zna go bardzo słabo, ale 30% zna go dobrze lub bardzo dobrze. !
- Bariera komunikacyjna jako duży problem wyrażany i przez uczniów i nauczycieli (CEO)
- Przykłady rozwiązań: Minisłowniki, rozmówki, etykiety ważnych pomieszczeń w szkołach (ważne nie tylko dla komunikacji), minikurs językowy dla dorosłych w szkole, zestawienie słów-pułapek

Przepisy... (oceny dyrektorów)

	Jak ocenia?	%
Przepisy dotyczące sposobu organizacji kształcenia na poziomie placówek	Bardzo dobrze	4,2
	Dobrze	52,1
	Źle	31
	Bardzo źle	2,8
	Nie potrafię ocenić	9,9
Przepisy dotyczące zgodności polskich i ukraińskich podstaw programowych	Bardzo dobrze	2,8
	Dobrze	18,3
	Źle	39,4
	Bardzo źle	9,9
	Nie potrafię ocenić	29,6
Przepisy dotyczące oceniania i klasyfikowania uczniów z Ukrainy (m.in. egzaminów ośmioklasisty)	Bardzo dobrze	4,2
	Dobrze	23,9
	Źle	33,8
	Bardzo źle	18,3
	Nie potrafię ocenić	19,7

Wniosek raportu CEO

Procesem wyraźnie utrudniającym integrację z polskimi uczniami jest tendencja do tworzenia względnie zamkniętych, ukraińskich grup jeśli w danej klasie jest większa grupa uczniów uchodźczych. W tym sensie strategia przypisywania do jednej klasy dużej grupy Ukraińców (bo np. pracuje tam nauczyciel znający język lub posiadający doświadczenie w pracy z uczniem cudzoziemskim) nie jest korzystna.

Wniosek raportu FSzK

Należy w większym stopniu tworzyć warunki uczniom i uczennicom (polskim i ukraińskim) do budowania relacji. Ważne, by działania te nie tworzyły nierównowagi w relacjach polskich i ukraińskich dzieci. Podstawą współpracy powinny być zatem działania, w których wszystkie dzieci funkcjonują w sposób równorzędny, razem realizują zadania wymagające współpracy i dające możliwość osiągnięcia wspólnych sukcesów. Szczególnie pożądane są działania wykraczające poza podkreślanie narodowości (mogą mieć one potencjał polaryzujący) i skupione na nawiązywaniu relacji na innych poziomach i w ramach innych kategorii tożsamości: hobby, pasje, zainteresowania, mocne strony. Niezamykanie uczniów i uczennic jedynie w obszarze narodowościowym sprzyja budowaniu głębszych relacji (FSzK)

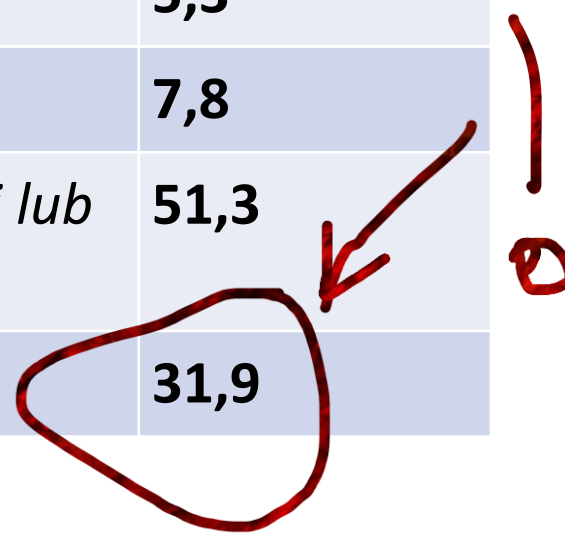
Mapa problemów: Relacje społeczne i integracja w klasach wielokulturowych

- Generalnie dobrze – ale w co dwudziestym środowisku słabo

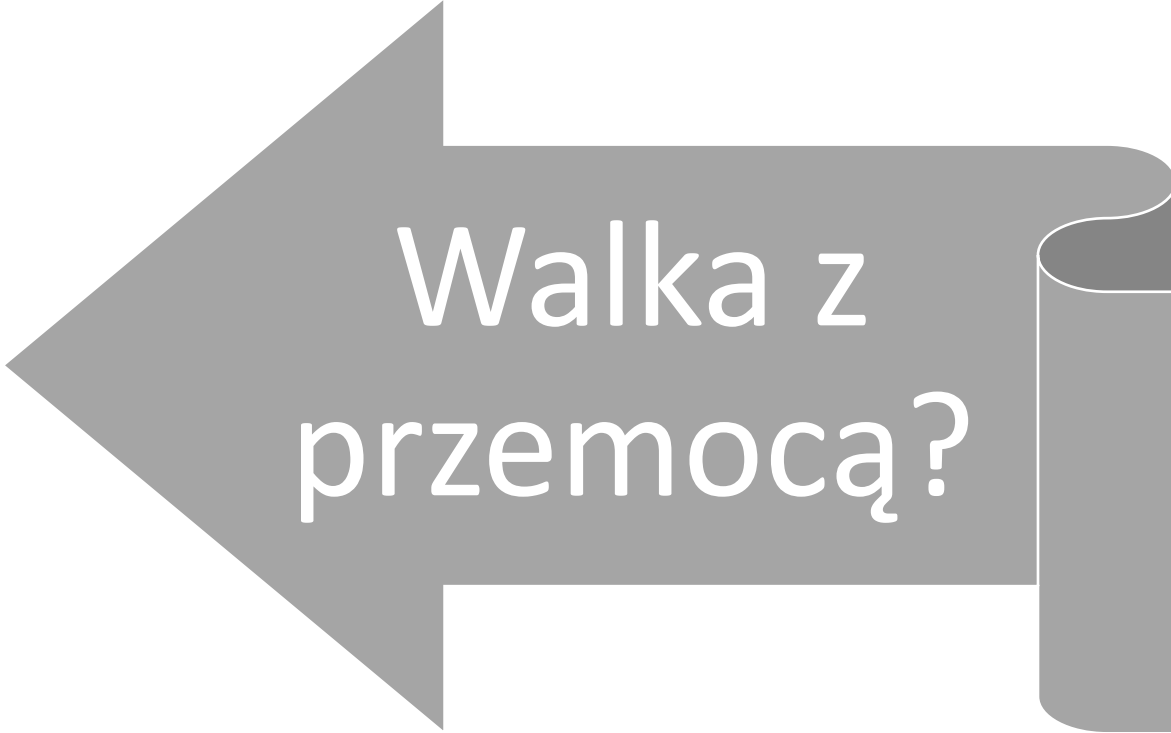
Uczniowie/uczennice pomagają dzieciom, które dołączyły (np. tłumaczą im różne rzeczy dotyczące nowej szkoły, pomagają w nauce)	<i>robią to wszystkie lub prawie wszystkie dzieci</i>	22,1
	<i>robi to większość dzieci</i>	44,4
	<i>robi to około połowa dzieci</i>	14,8
	<i>robi to mniejsza część dzieci</i>	11,2
	<i>robią to tylko pojedyncze dzieci lub żadne</i>	4,5
	<i>nie wiem/trudno powiedzieć</i>	2,9

Nie/sprawiedliwość (FSzK) ale też ocenianie (CEO)

Dzieci informują, że są gorzej (niesprawiedliwie) traktowane w porównaniu z uczniami/uczennicami z Ukrainy	<i>robią to wszystkie lub prawie wszystkie dzieci</i>	0,8
	<i>robi to większość dzieci</i>	2,9
	<i>robi to około połowa dzieci</i>	5,3
	<i>robi to mniejsza część dzieci</i>	7,8
	<i>robią to tylko pojedyncze dzieci lub żadne</i>	51,3
	<i>nie wiem/trudno powiedzieć</i>	31,9

Jaka filozofia działania?

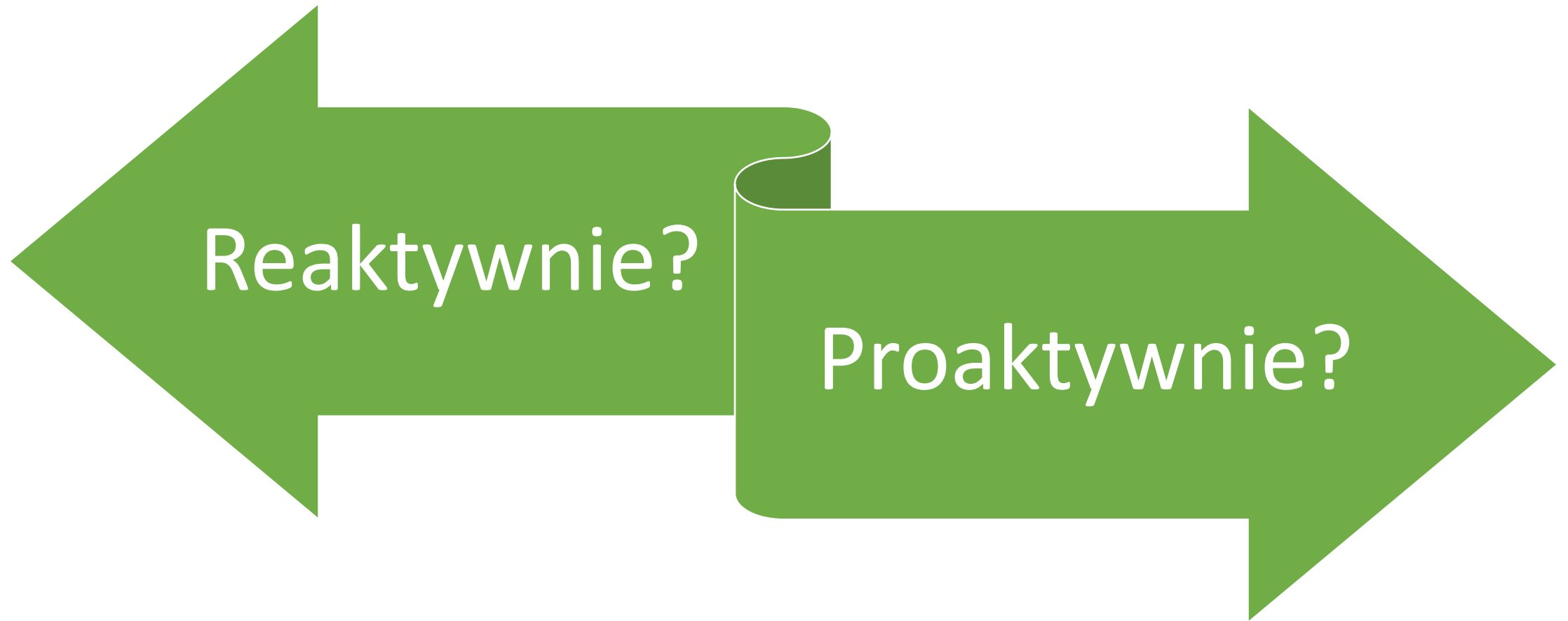

Walka z
przemocą?

Wspieranie
relacji?

Inaczej mówiąc...

Przed czym
chronią nas liny,
sznurki i nitki?

Etap sadzenia lasu

Ale też reagowanie (jak to zrobić?)

Dzieci nieładnie wypowiadają się o dzieciach, które przybyły w czasie wojny	<i>robią to wszystkie lub prawie wszystkie dzieci</i>	0,4
	<i>robi to większość dzieci</i>	0,8
	<i>robi to około połowa dzieci</i>	1
	<i>robi to mniejsza część dzieci</i>	4,4
	<i>robią to tylko pojedyncze dzieci lub żadne</i>	68,1
	<i>nie wiem/trudno powiedzieć</i>	25,4

Ale też integracja na poziomie dorosłych

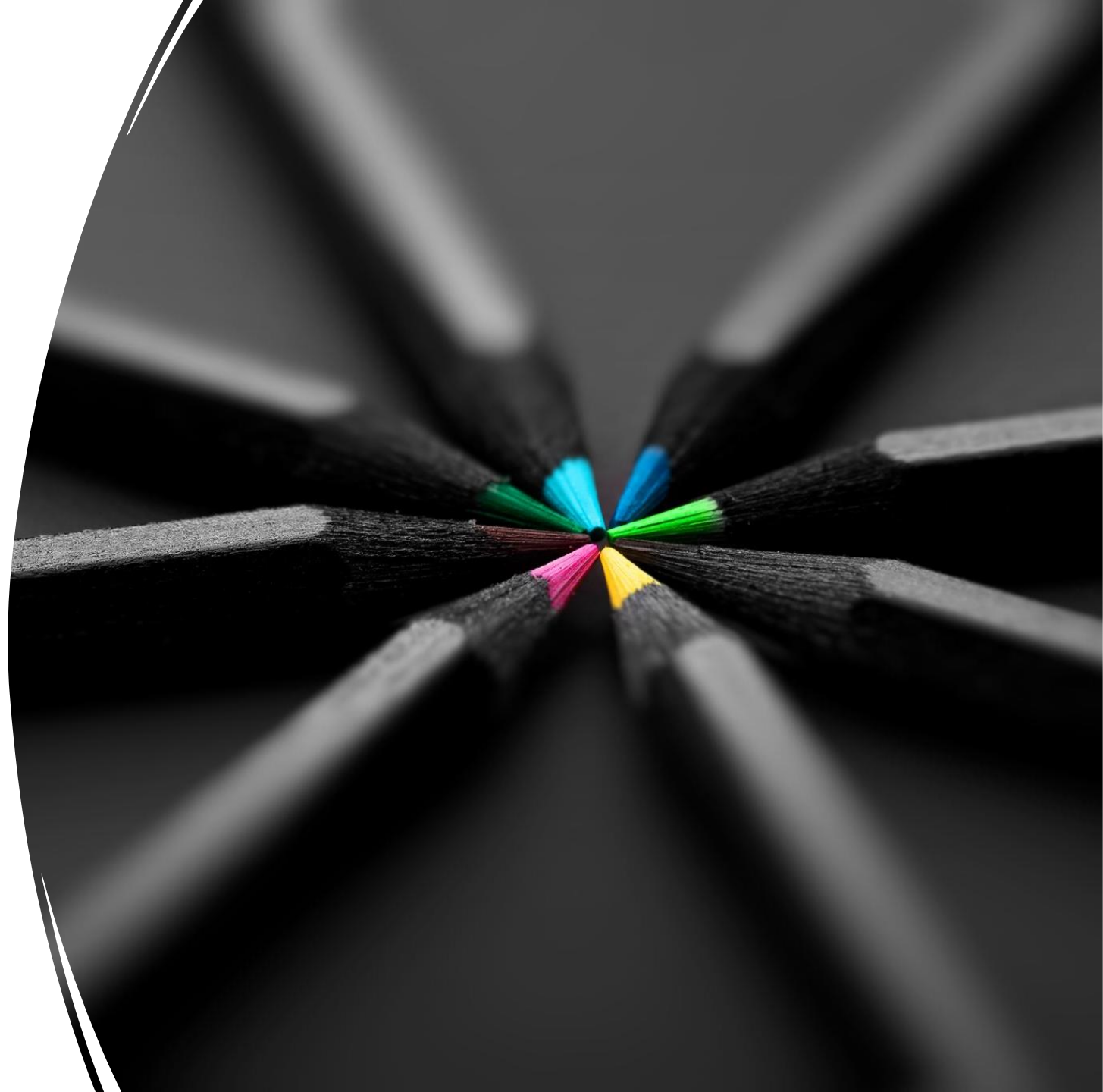
Włączają się we wsparcie szkoły w działaniach na rzecz dzieci z Ukrainy	<i>dotyczy to wszystkich lub prawie wszystkich rodziców/opiekunów</i>	10,7
	<i>dotyczy to większości rodziców/opiekunów</i>	26,1
	<i>dotyczy to około połowy rodziców/opiekunów</i>	19,7
	<i>dotyczy to mniejszości rodziców/opiekunów</i>	11,4
	<i>nie dotyczy to tych rodziców/opiekunów lub dotyczy pojedynczych osób</i>	8
	<i>nie wiem/trudno powiedzieć</i>	24,1

I problemy na poziomie dorosłych

Trudno im zaakceptować obecność dzieci z doświadczeniem uchodźczym w polskich szkołach	<i>dotyczy to wszystkich lub prawie wszystkich rodziców/opiekunów</i>	0,1
	<i>dotyczy to większości rodziców/opiekunów</i>	1,9
	<i>dotyczy to około połowy rodziców/opiekunów</i>	3,7
	<i>dotyczy to mniejszości rodziców/opiekunów</i>	10,1
	<i>nie dotyczy to tych rodziców/opiekunów lub dotyczy pojedynczych osób</i>	43,9
	<i>nie wiem/trudno powiedzieć</i>	40,3

Co z tym robić i na co uważać?

A jest wiele spraw, na które
trzeba uważać...

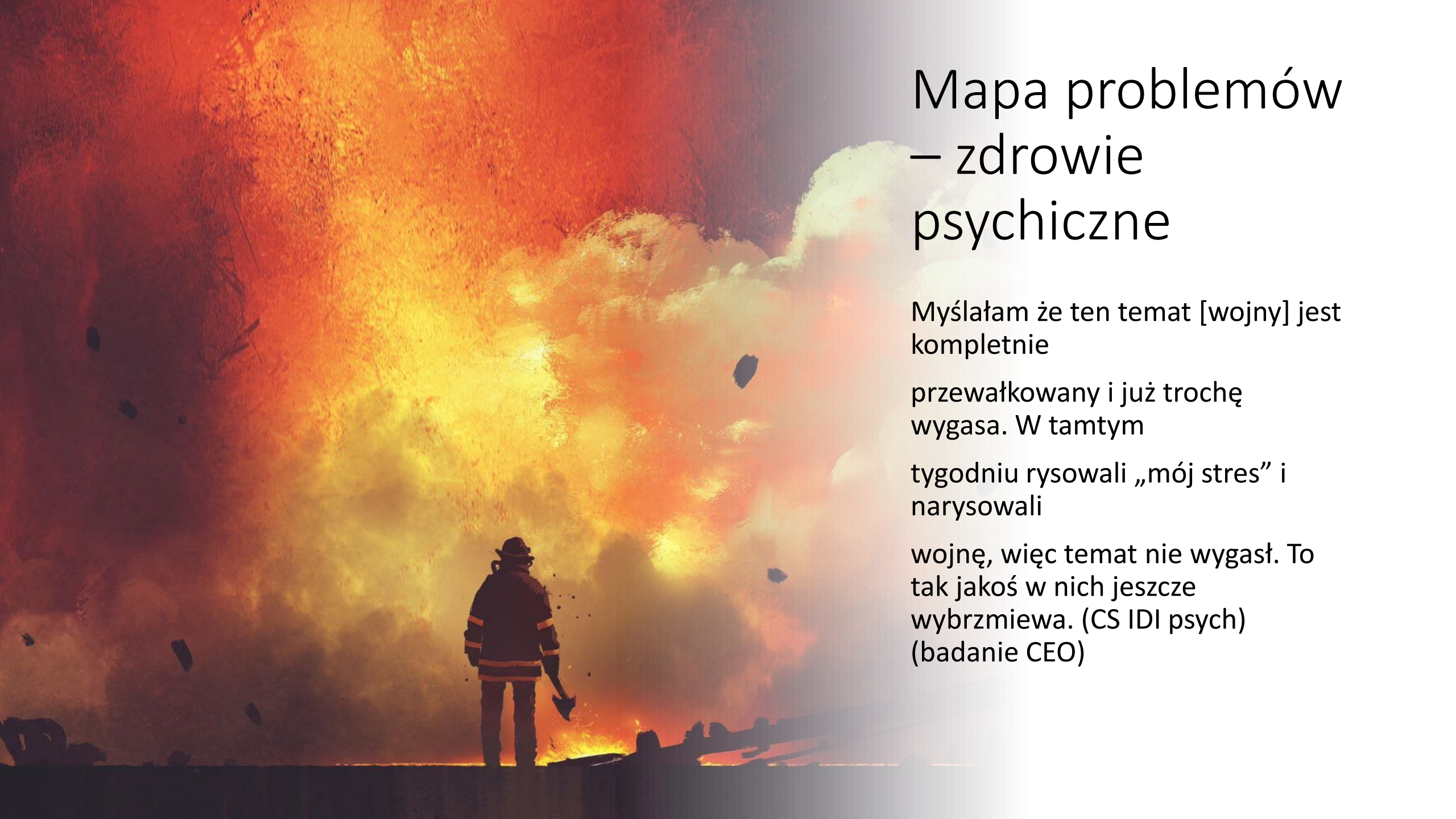

Mapa problemów – zdrowie psychiczne

Mają objawy stresu potraumatycznego związanego z trudnymi doświadczeniami wojennymi	<i>dotyczy to wszystkich lub prawie wszystkich dzieci</i>	1,4
	<i>dotyczy to większości dzieci</i>	5,7
	<i>dotyczy to około połowy dzieci</i>	7,7
	<i>dotyczy to mniejszej części dzieci</i>	13,6
	<i>nie dotyczy to tych dzieci lub dotyczy pojedynczych osób</i>	27,8
	<i>nie wiem/trudno powiedzieć</i>	43,8

Małe rzeczy mają we wsparciu ogromne znaczenie

Z każdym uczniem, rodzicem pan dyrektor prowadził rozmowę... żeby [pokazać] że uczeń jest ważny. Potem był telefon z sekretariatu, że będzie uczeń nowy i tego dnia przychodziliśmy wcześniej żeby przywitać ucznia, wprowadzić do sali. ... to był taki łańcuch od dyrektora po woźne. (FGI naucz) (CEO)

A dramatic, high-contrast image of a firefighter in silhouette, standing on a dark surface and looking up at a towering, intense fire. The fire is a massive wall of orange and yellow flames, reaching high into the frame. The firefighter is positioned in the lower-left foreground, holding a tool. The background is dominated by the fire, with some dark, indistinct shapes floating in the air. The overall mood is one of scale and intensity, symbolizing the overwhelming nature of the problems discussed in the text.

Mapa problemów – zdrowie psychiczne

Myślałam że ten temat [wojny] jest
kompletnie

przewałkowany i już trochę
wygasa. W tamtym

tygodniu rysowali „mój stres” i
narysowali

wojnę, więc temat nie wygasł. To
tak jakoś w nich jeszcze
wybrzmiewa. (CS IDI psych)
(badanie CEO)

To samo mówią wywiady CEO

Kwestia traum, potencjalnie przeżytych przez uchodźców jest uświadomiona przez kadrę szkolną, która jednak wie, że nie posiada narzędzi do diagnozy i terapii.

Najczęściej przyjmowanym rozwiązaniem jest próba budowania „normalności”. Nauczyciele zgłaszają potrzebę rozwoju kompetencji w zakresie diagnozowania i reagowania na trudne emocje oraz rozpoznawania sytuacji zagrażających bezpieczeństwu emocjonalnemu uczniów czy wymagającemu specjalistycznej interwencji

Ten kto coś
robi jest
ważniejszy
niż to, co
jest
robione...

Niezbędne jest równoczesne monitorowanie obciążeń zawodowych doświadczanych przez nauczycieli/nauczycielki w nowej sytuacji. Klasa wielokulturowa nakłada wiele nowych obowiązków, które często funkcjonują jak stresory. Trzeba zatem uważać, by nie przeładowywać kadry dodatkowymi, sporadycznymi i przypadkowymi szkoleniami, a proponować przemyślane i sprawdzone cykle edukacyjne. istotne jest także, by skupić się na innych elementach wsparcia (grupy wsparcia, superwizja, sieciowanie nauczycieli/nauczycielek z różnym doświadczeniem i stażem pracy w obszarze wielokulturowości, banki materiałów i sprawdzonych sposobów pracy na lekcjach wychowawczych i przedmiotowych, wsparcie w prowadzeniu partycypacyjnych procesów angażujących zarówno dzieci z Polski jak i z Ukrainy). (FSzK)

Problemy z ocenianiem i klasyfikowaniem dzieci z Ukrainy	56,5
Problemy z wyznaczaniem celów edukacyjnych, gdy trudno określić, jak długo te dzieci zostaną w szkole	55,8
Przepisy dotyczące edukacji dzieci z Ukrainy niesprzyjające skutecznej pracy	38,9
Duża fluktuacja dzieci, które przybyły w wyniku wybuchu wojny (dzieci przychodzą na krótko, wyjeżdżają)	38,9
Trudności z porozumiewaniem się z dziećmi z Ukrainy	37,5
Słabe zaangażowanie w naukę dzieci, które przybyły w wyniku wybuchu wojny	35,9
Różnice w normach i zasadach wychowywania dzieci ukraińskich i polskich	30,2
Trudności w przystosowaniu się dzieci z Ukrainy do polskiego systemu edukacji	27,3
Silne emocje przejawiane przez dzieci, które przybyły w wyniku wybuchu wojny	22,7
Problemowe zachowania dzieci z Ukrainy wobec rówieśników	16,4
Stereotypowe, negatywne opinie uczniów na temat osób pochodzenia ukraińskiego z doświadczeniem uchodźczym	11,7
Problemowe zachowania dzieci z Ukrainy wobec nauczycieli/nauczycielek	11,1

Jak wspierać nauczycieli i dyrektorów?

Z pewnością nie
każdego tak samo i
nie każdego tym
samym...

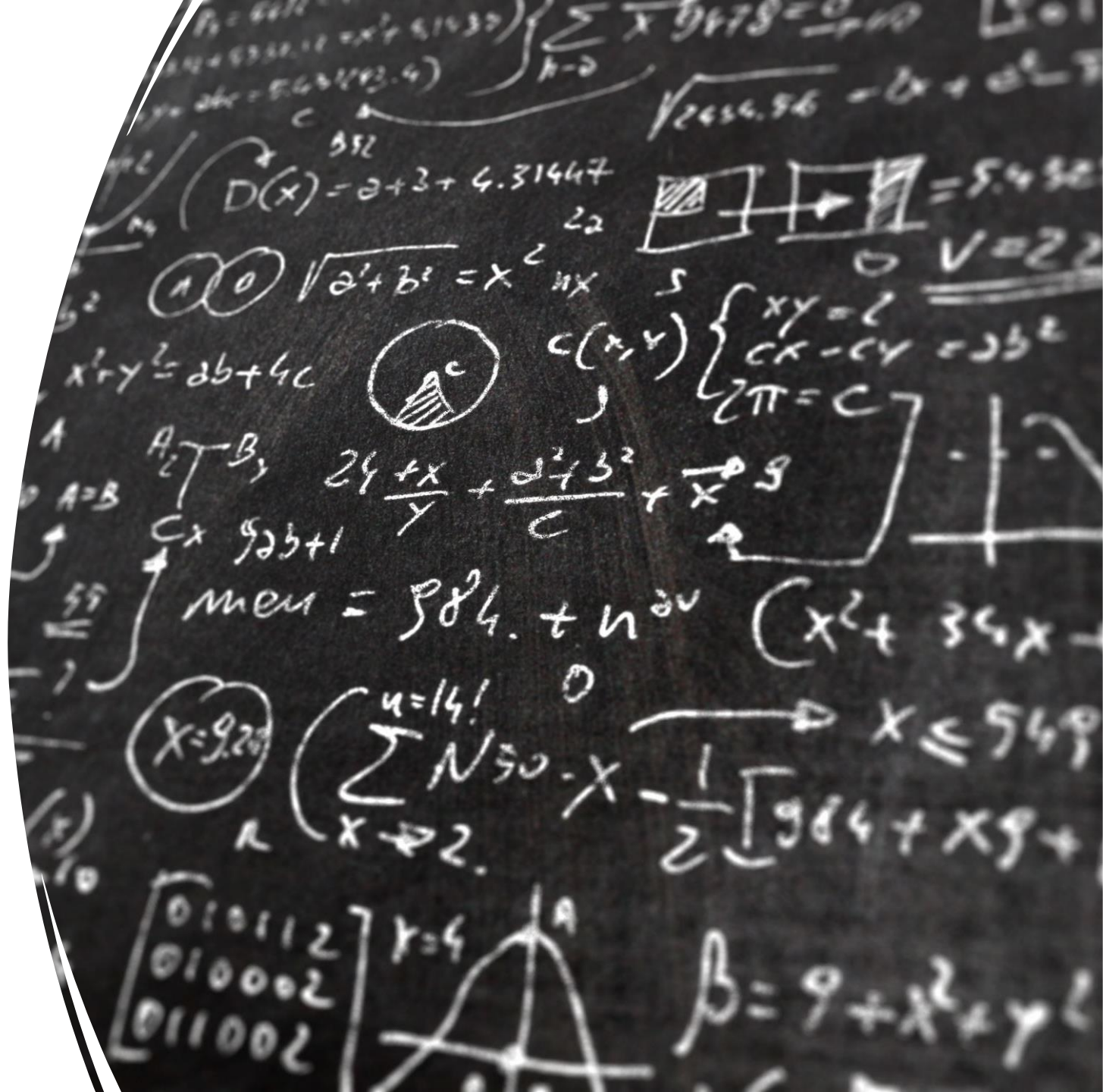
Z pewnością dobrze
jest zdefiniować
czego nauczyciele
nie mogą robić.

Rola organizacji
pozarządowych!!!

Legislacja!!!

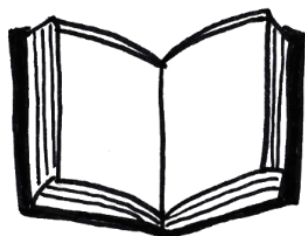
Wnioski

- Sporo problemów, z których każdy wymaga systemowych rozwiązań (ale są też potencjały na których można pracować)
- Trzeba uważać na „oczywiste” rozwiązania
- Duże lokalne zróżnicowanie problemów
- Dobre praktyki (np. program Razem w klasie FSzK) – czasami małe rzeczy są bardzo istotne

Razem w Klasie

2 zestawy
drukowanych
materiałów:

1. integracja i adaptacja klasy
2. praca w środowisku wielokulturowym

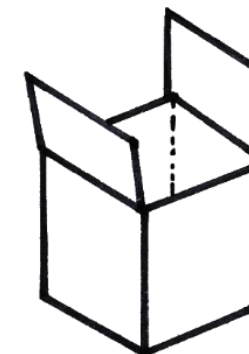
dla 2000 szkół

zarówno dla
dyrektorów jak i
nauczycieli:

1. coaching na żywo i online
2. grupy wsparcia
3. szkolenia dla rad pedagogicznych

1600 godzin

partycypacyjne
planowanie zmian -
wspólnie przez
uczniów polskich i
ukraińskich
i szkolenia dla
każdej szkoły

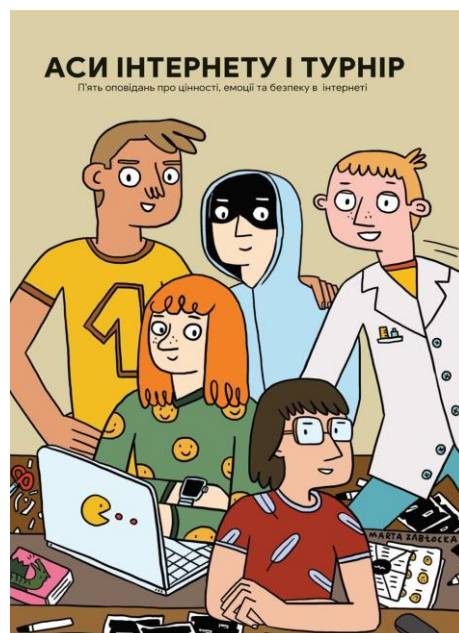
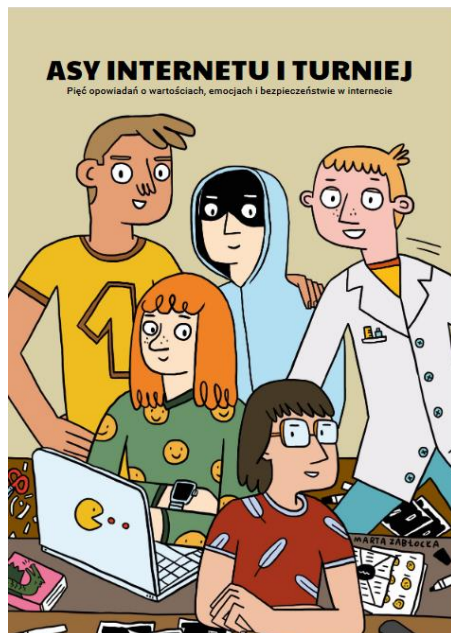
20 grantów

warsztaty

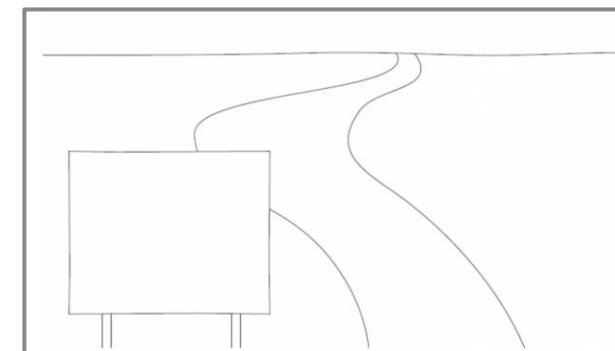
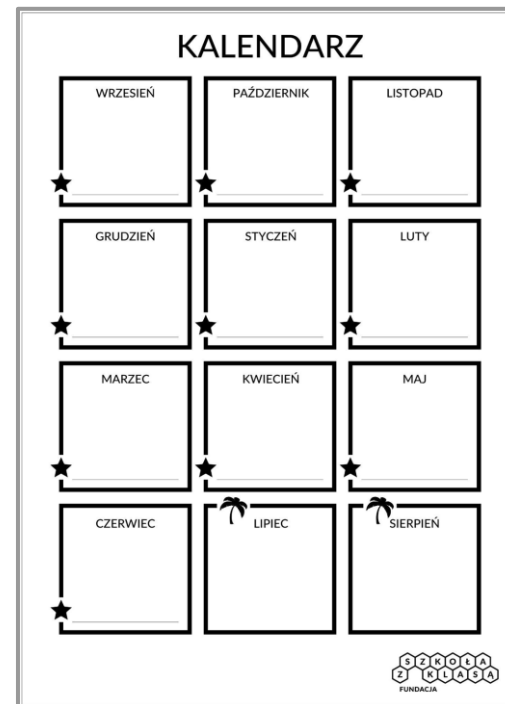
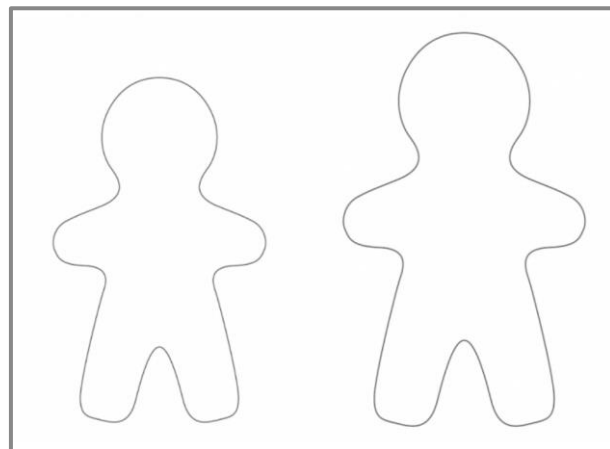
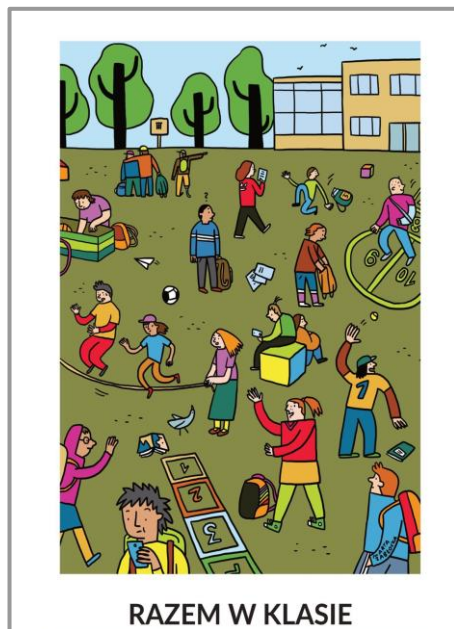
koleżeńskie
grupy
wsparcia

indywidualne
formy
wsparcia

Obszary tematyczne wsparcia:

(opowiadania o
wartościach i
emocjach w dwóch
językach: polskim

Kalendarz

szkolazklasa.org.pl

Wyjątkowo atrakcyjna oferta
dla Rad Pedagogicznych!

Szkolenia online prof. Jacka Pyżalskiego dla nauczycieli szkół:

Przemoc i cyberprzemoc rówieśnicza

Co robić, żeby młodzi ludzie
nie krzywdzili siebie nawzajem

Motywacja i inspiracja

Najważniejsze narzędzia nauczyciela

www.edu-akcja.pl/szkola/

